

1968, 21. březen, Praha. - Zkrácený záznam vystoupení Josefa Smrkovského, Oty Šíka, Gustáva Husáka, Eduarda Goldstückera ad. na 2. mítinku Mladí se ptají, uveřejněný v deníku Rudé právo.

Už dlouho před 19. hodinou, na kterou byl stanoven začátek besedy mládeže s některými představiteli našeho politického, veřejného a kulturního života, byl Park kultury a oddechu J. Fučíka doslova ve stavu obležení. Kolem sedmé hodiny večer se další stovky zájemců do levého křídla Sjezdového paláce už prostě nevešly. Zaplnilo se i pravé křídlo, kam se průběh jednání přenášel, lidé zůstávali i venku, aby průběh besedy vyslechli z místního rozhlasu. V přeplněném sále uvítal předseda městského výboru ČSM J. Jíra na předsednické tribuně soudruhy Marii Švermovou, J. Smrkovského, dr. G. Husáka, prof. O. Šíka, prof. E. Goldstückera, spisovatele P. Kohouta a J. Procházku, R. Seluckého, K. Kosíka, dr. J. Křena, V. Krejčího, dr. B. Běhala, plk. O. Bizíka, M. Galušku, F. Velka, doc. E. Bosáka, J. Hořce, soudruhy Rákosníka a ing. Hollera ze SONP Kladno, soudruhy Kotrče a Skalického z ČKD Sokolovo, ing. J. Hanzelku, E. Erbanu a řadu zástupců pražské i mimopražské mládeže. Soudruhu Č. Císařovi, který se shromáždění nemohl zúčastnit, odeslali účastníci setkání pozdravný telegram. V průběhu jednání schválilo shromáždění dopis s. A. Novotnému s požadavkem, aby odstoupil.

Za nadšeného potlesku naplněného sálu se jako první ujal slova soudruh J. Smrkovský. Hned v úvodu upozornil shromáždění mládeže, že byl velmi seriózně varován v tom smyslu, že na shromáždění přišli i provokatéři, kteří by se chtěli pokusit zneužít tohoto setkání a zejména při rozchodu zatáhnout mladé lidi do protistátních provokací a násilností. Vyzval všechny přítomné, aby sami tyto provokační snahy jak přímo v sále, tak zejména při rozchodu důrazně zmařili.

Soudruh J. Smrkovský potom zdůraznil, že obrodná diskuse, do níž vstoupila značná část lidu naší země, komunisté i nekomunisté, už přinesla své pozitivní výsledky. Výslovně to ocenilo i předsednictvo ústředního výboru strany - řekl s. Smrkovský - a žádné pokusy o zdvihání prstu to už nijak nemohly změnit.

Diskuse by však měla už dnes spíše pokročit - uvedl dále - v důsledné diagnóze naší společnosti, abychom jako dobří lékaři poznali, v čem a čím je skutečně naše společnost nemocná, abychom to poznali přesně a spolehlivě, aby i léčení mohlo být správné a účinné. Aby naše společnost byla skutečně lidská, humanitní v tom nejlepším slova smyslu, který mu dávali zakladatelé socialistických tradic, k nimž se hlásíme, kterým jsme ale zůstali mnoho dlužni.

Stadium, v němž jsme, vyžaduje - pokračoval s. Smrkovský - aby se dnes už diskuse přesunula dopředu, na to, čeho dosáhnout a jak to udělat. K tomu budeme potřebovat odvalu a elán, jimiž se vyznačují dnešní dny.

Zdůraznil, že dnešní čas už skutečně chce další činy, a to dnes znamená promyšlet a přit se o tom, co má být s naší zemí dál. Tak také může naše dnešní setkání znovu říci slovo mládeže k budoucnosti naší země.

Soudruh Smrkovský pak zdůraznil, že mládež bude a měla by být i při tom, až vkročíme do další, a to velmi podstatné, rozhodující etapy, ve které se všechno to, o čem dnes přemýšlíme a diskutujeme, začne v praxi uskutečňovat, aby mohla - stejně jako ostatní složky společnosti - prosazovat své představy o životě, o společnosti. Aby měla záruku, že se to nedělá bez ní nebo dokonce bez ohledu na ni. Ale aby si také osvojila potřebnou odpovědnost a poznala, že vést společnost a stát není, jak se říká, žádná legrace. Naše dosud kritická diskuse, pokračoval s. Smrkovský, udělala obrovský kus práce. Sama byla prací, tvrdou prací. To nejlépe zhodnotí historie.

Ale to, co bylo dobré včera, nestačí už dnes, a to, co je dobré dnes, nebude stačit zítra. A tak nechceme-li za nějaký týden překvapeně zjistit, že přešlapujeme na místě, že jsme si popovídali a moc se nezměnilo - a dosti lidí se utěšuje, že to tak dopadne -, pak bychom měli bez otálení doslova už dnes přejít k odpovědnosti a k diskusi o tom, co a jak v této zemi zařídit, promyšleně a s důvěrou a elánem uvést ve skutek. A poskytnout přítom důkaz, že to s tím vlastenectvím myslíme vážně.

Soudruh Smrkovský pak navrhl několik tematických okruhů pro diskusi. Doporučil pohovořit si ještě o tom, co nám brání dokončit obrodný proces, a jako druhý okruh otázek - co pozitivního je třeba vytvořit, udělat v nastoupené cestě.

První, kdo odpovídal na otázky shromáždění, byl člen-korespondent ČSAV a člen ÚV KSČ O. Šík. Shromáždění se jednoznačně vyslovilo pro to, aby nejprve zodpověděl otázky na ekonomická

témata. Mj. řekl, že »potřebujeme odhodlaný hospodářský centrální orgán, který dokáže rozvíjet konkurenci v našem hospodářství, odbourávat zbytečné dotace, přírážky v oblasti zahraničního obchodu a začít rychleji tlačit na snižování výrobních nákladů a cen v naší výrobě«.

V další odpovědi mj. prohlásil: »Domnívám se, že je třeba zabezpečit, aby kolektivní volené orgány měly podstatně větší úlohu, rozhodující úlohu v provádění a řízení politiky strany. Lze toho docílit přijetím určitých principů, které se nyní připravují pro plénum ÚV a ve kterých má být dána záruka voleným orgánům, jak ústřednímu výboru, tak jednotlivým komisím ústředního výboru, aby se mohly dávat i z pléna variantní návrhy jak na řešení určitých problémů, tak zejména v kádrové politice, aby se vždycky představitelé strany pro jakékoli stranické i státní funkce navrhovali z několika kandidátů, aby členové volených orgánů měli možnost tajným hlasováním rozhodovat o jejich určení a aby se tak znemožnilo, aby jednotlivci zneužíváním kádrové politiky upevňoval svou osobní moc nad kolektivem.«

Na otázku, za jak dlouho budeme schopni dostat se ekonomicky na evropskou úroveň, odpověděl soudruh Šik mj. toto: »Když vezmeme věc důsledně do ruky, budou-li provedeny ony změny v kádrové politice, začneme-li důsledně uskutečňovat novou soustavu řízení, domnívám se, že bychom za takové dva tři roky se mohli dostat na úroveň takových zemí, jako je např. Rakousko. Samozřejmě dohnat vyspělejší kapitalistické země potrvá pravděpodobně déle.«

V jedné z odpovědí také uvedl, že Československo se pro překlenutí současných potíží pokusí získat určitou půjčku v zahraničí, ale kde a kolik to bude, zatím říci nemůže.

Prof. E. Goldstücker se v úvodu zabýval správností vedoucího postavení Komunistické strany Československa v naší společnosti. Musíme si uvědomit jednu základní věc - prohlásil -, že to, co se u nás dnes děje, není hnutí mající za cíl restauraci starých řádů, nýbrž hnutí, které má socialistickou revoluci vynést na vyšší, dokonalejší stadium jejího vývoje, blíže k jejím cílům. Jsme uprostřed revoluce, která začala před dvaceti lety. A jako každá revoluce v době, kdy bojovala o moc, kdy moci dobývala a kdy dobytou moc hájila proti vnitřnímu nepříteli, který ještě byl dost silný, musela i naše revoluce postupovat diktátorsky; bez revoluční diktatury si nelze představit vítězství revoluce. Avšak po dobytí moci a jejím úspěšném obhájení musí přijít v každé revoluci, dříve nebo později, chvíle, kdy je absolutně nutné do struktury společnosti vrátit svobody, které revoluce dočasně postavila mimo platnost. A tento přechod od revoluční diktatury ke zřízení garantovaných svobod je nejtěžším problémem každé revoluce. My máme poprvé v dějinách reálnou naději, že tento problém úspěšně vyřešíme. Pokud jde o socialistickou revoluci, která je ve světě 50 let, ještě se nikde a nikdy nedostala do tak akutního stadia pokusu o vyřešení přechodu od revoluční diktatury ke garantovanému režimu svobod jako naše. To je historická novost, jedinečnost naší situace.

Jak zajistit účinnou kontrolu moci při tom, že by revoluční strana, která revoluci uskutečnila a má program jejího dokončení, zůstala vedoucí stranou? Tento problém se dá vyřešit. Především důkladnou demokratizací Komunistické strany Československa v jejím vnitřním životě a za druhé demokratizací a plným uplatněním všech státních institucí, které sem patří, jako je parlament a vláda, všech organizací, které máme a které si ještě naši spoluobčané vytvoří, jako odborové hnutí, organizace mládeže, kulturní organizace, velká organizace rolnická, která vzniká. Když tyto všechny organizace a instituce budou naplněny důsledně demokratickým duchem, když přitom bude zaručena svoboda projevu, můžeme vytvořit dostatečné kontroly, které znemožní, aby bylo možno zmenšit moci i v naší revoluční společnosti, jejíž vedoucí silou je a zůstane komunistická strana. Zůstane vedoucí stranou společnosti tak dlouho, dokud nepřijde někdo jiný, kdo navrhne buď lepší, dokonalejší organizaci lidské společnosti, než je, anebo dokud nepřijde s programem, který přesvědčí většinu občanů této země, že nás k tomu přivede dříve, lépe či snadněji. Návrh takové lepší společnosti mi není dosud znám.

Jako další vystoupil soudruh Husák. Hodně se mluví o otázce Slovenska - řekl. Hovoří k ní nejen mladí lidé, ale i starší lidé, a pokud situaci znám, ať už ze stranických konferencí či jiných shromáždění, chci ubezpečit nejen mladé, ale i starší, že na Slovensko se v tomto obrodném procesu lze pevně spolehnout, že Slovensko zůstane pevným článkem obrodného hnutí Československa.

K Mňačkovi soudruh Husák uvedl, že s některými stanovisky článku Jána Roznera nesouhlasí. Na to mám jistě právo, prohlásil. Byl jsem vždycky pro to, aby se k nám Mňačko vrátil, a jsem ochoten pomáhat i, pokud mohu, ale myslím, že pokud se chce vrátit, má se v zahraničí obrátit na příslušné orgány nebo na naše nové demokratické vedení strany nebo na naši vládu, a ne dělat velkou

kampaň a pak se vracet se slavobránou. Domnívám se, že Mňačko by měl svůj postoj změnit, učinit tento první krok, vrátit se a pracovat doma.

Dalším řečníkem byl spisovatel Jan Procházka. Označil vycházení Kulturních novin⁶ za nehorázné plýtvání papírem, přimlouval se za návrat L. Mňačka.

O nutnosti nastolení socialistické demokracie místo dosavadního policejního byrokratického systému hovořil filozof K. Kosík. Uvedl, že do čela společnosti je nutno postavit lidi s myslící hlavou, čistýma rukama a rovnou páteří.

R. Selucký poukázal na některé nenormálnosti v čs. ekonomickém systému, které se projevují i ve dvojí obchodní síti - veřejné a tuzexové.

Jako první zástupce mladých lidí vystoupil na tribunu student L. Holeček. Bouřlivý potlesk sklidil mj. za odpověď na otázku, co by měla nyní dělat mládež. Přihlásit se k tomu - odpověděl -, co je dnes ve straně pokrokové a co nám umožňuje to druhé, co by měla mládež dělat - a to je pracovat.

V diskusi promluvila a na dotazy odpověděla ještě řada dalších řečníků. V době redakční uzávěrky diskuse ve Sjezdovém paláci ještě pokračovala. K vystoupením dalších diskutujících se vrátím v zítřejším čísle.

Rudé právo, 21. března 1968, s. 1 a 6.